

Anteckningar från Framtidsforum 14 april 2018

Ett 50-tal personer deltog i årets Framtidsforum i Betelkyrkans lokaler i Örebro. Temat var "Cirkulär ekonomi och andra smarta lösningar för en hållbar framtid. Agenda 2030 på lokal och regional nivå". Hanna Arneson var dagens moderator.

Arrangörer: ROS*-nätverket i samarbete med studieförbundet Bilda och Karlskoga folkhögskola
*ROS består av länsorganisationerna för Hela Sverige ska leva, Bildningsförbundet, Naturskydds-föreningen, Coompanion samt Omställning Örebro, Omvända vär(l)den och Framtiden i Våra Händer.

Moderator Hanna Arneson hälsade alla välkomna och berättade kort om temat för dagen. Därefter överlämnade hon ordet åt två av ROS-nätverkets initiativtagare.

ROS 5 år

Jane Karlsson och Lasse Carlsson presenterade nätverket ROS (Regional Omställning i Samverkan) och hur det startade år 2013, dess huvudaktörer, syfte och organisation, folkbildningens roll. De berättade vad ROS gjort under de fem åren nätverket har funnits, gav exempel på aktiviteter och erfarenheter som är gjorda, tipsade om dokumentation som finns tillgängligt, samt gav sina tankar om framtiden.

Agenda 2030 och civilsamhällets roll

Irén Lejgren, Regionråd och ordförande för nämnden för regional tillväxt, Region Örebro
Hon ser sig mer som utvecklare, ej omställare - vi måste alltid vara på väg.
Irene var själv aktiv när Agenda 21 var aktuell. Enligt henne handlar Agenda 2030-målen lika mycket om utbildning och att begränsa fattigdomen mm. Det har ju hänt en del, t ex att fler flickor får gå i skolan.

Hon hade gått igenom ROS remissvar gällande nya [regionala utvecklingsstrategin](#) (RUS), där hon var förvånad över att det inte var ett enda ord om tillväxt och utveckling. Ett viktigt övergripande mål är ett ökat deltagande och inflytande i samhället. Här är civilsamhällets organisationer mycket betydelsefulla och det är angeläget att få till en god samverkan. Regionen har därför arbetat fram en

aktivitetsplan för samverkan med den ideella sektorn.

Vad ska vi göra då? Vi behöver arbeta mer tillsammans och Irén ser fram emot samverkan och ser att vi behöver varandra för att nå målen i RUSen.

Fokus i RUSen är fler jobb, infrastrukturen viktig och att det är viktigt att civilsamhället finns med i diskussionerna. Hon sa att fortsatta diskussioner kommer att ske med bl a idrottsrörelsen och folkbildningen.

Framtidsscenarioer bortom BNP-tillväxt

Pernilla Hagbert, forskare på KTH, doktor i arkitektur, inst för samhällsbyggnad och miljö

Utmaningen i framtiden är att hålla tillväxten inom de planetära gränserna. Hon lyfte fram den sociala basen av hållbarhet.

Munkeekonomi - I stället för att jaga efter ständig tillväxt måste vi försöka hitta en balans mellan människornas behov och planetens gränser för påfrestningar – ett resonemang som illustreras med en munk, där människors behov representeras av munkens inre kant och planetens gränser representeras av den yttre. Munkeekonomi – jag vill bo i munken. Ett säkert och rättvist samhälle med en giftfri miljö.

Vad som är rättvist och hur resurser ska fördelas är en politisk fråga. Finns olika perspektiv på grön tillväxt. Det krävs ett systemperspektiv på ekonomi, att bygga miljön, sociala normer, mänskighetens organisation och aktivitet, samhällsorganisation och resursflöden inom planetens gränser.

Hon belyste dagens mönster av produktion och konsumtion. Industriella stadens flöden är att jobba och tjäna pengar för att bidra till produktion och konsumtion.

Vad menar vi egentligen med en hållbar utveckling, hållbar miljö, hållbara städer? Det har inte hänt speciellt mycket med våra mönster, hur vi bor, vad vi gör mm, men vi har blivit bättre på att bygga energisnålt och utvecklat material. Vad utvecklar vi egentligen? Norsk forskning visar att vi går mot mindre samhällen med utbyggd kollektivtrafik. Centralisering, stora städer breder ut sig. Det beror inte på att alla flyttar till storstäder utan att fler föds där. Effektivitetsvinster driver på en ökad resursanvändning. Ett vanligt argument är tanken om besparing – om jag åker tåg varje dag så kan jag flyga till Rio en gång per år.

Pernilla är involverad i forskning som behandlar vardagliga praktiker inom samhällsbyggnad, policy och planering. I forskningsprojektet "[Framtidsscenarioer bortom BNP-tillväxt](#)" forskas det på områdena mobilitet, arbete och välfärd, vardagspraktiker, bygga miljön och jordbruk.

Man studerar olika förutsättningar på orterna Övertorneå, Alingsås och Malmö. Tittar specifikt på klimat och markanvändning, makt och inflytande, välfärd och dess huvudaktörer, samt resursfördelning. Här görs olika scenarier för Sverige 2050, ex. cirkulär ekonomi i vår välfärdsstat, automatisering för livskvalitet.

Cirkulär ekonomi – Enligt Pernilla behöver vi gå tillbaka till ett cirkulärt förhållningssätt, från vagga till vagga, följa naturens cykel och övergå till att byta tjänster med varandra samt förvalta det redan befintliga, bygga om renovera mm.

Automatisering för livskvalité (visionärt)

Det utgår ifrån att vi har en teknisk kapacitet att lösa problemen. Skala ned till 10 timmars arbetsvecka, vilket ger mer tid för sociala möten, bildning. Lokal självförsörjning - återgång till landsbygd och nyttja städer för att bygga upp ett självförsörjande system. Utveckla lokal/komplementär valuta.

Kollaborativ ekonomi - Ifrågasätter idén om ägandet. Förespråkar Kooperation, förändrade konsumtion och produktionsformer.

Hon avslutade med att aktivera deltagarna med tre värderingsövningar.

Kollaborativ ekonomi, smarta kartan och sharing cities

Jonathan Mattebo Persson, delningsentusiast, medgrundare av föreningen Kollaborativ Ekonomi Göteborg (KEG)

Den ideella föreningen Kollaborativ Ekonomi Göteborg har idag 1400 medlemmar.

Kollaborativ = samverkan
Ekonomi= hushållning med resurser

Valutan som finns i kollaborativ ekonomi är tillit. Tilliten ökar via kollaborativ ekonomi.

Varför växer kollaborativ ekonomi?
Växer globalt. Genom sociala mediers möjligheter att byta idéer och erfarenheter.

Det sociala behovet ökar. Det finns en ökad miljömedvetenhet.

Ha kan betyda tillgång istället för ägande, ex. bilpooler, utlåning av verktyg, cykelkök (laga cyklar). Här sker en attitydförändring. Skapar en kultur som bidrar till resurssnålare produkter.

Vad kan politiken, kommunen göra för att underlätta en kollaborativ ekonomi?
Lyssna på varje enhet, då det finns så olika hjälpbehov.

Smartakartan.se

Den digitala plattformen "Smarta Kartan" ska underlätta för göteborgare och besökare att leva hållbart, genom att uppmuntra till gemenskap, nya möten och tillgång framför ägande. Detta genom att synliggöra nuvarande verksamheter och nätverk som finns i staden och som är på gång. På kartan finns bland annat cykelkök, bytesgrupper, klädbytardagar, gratisbutiker och digitala mötesplatser. Det finns även lösningar med arbetsmarknadsåtgärder, ex Fritidsbanken. Kommunen bör vara med som en part.

Föreningen har ett partnerskap med Göteborgs kommun. Kommunens fråga: vad behöver ni för hjälp? De har gjort en Vinnovansökan för att få 500 000 kr till smarta kartan. Smarta kartan fungerar också som en digital tidning som visar vad som finns i staden. Föreningen KEG finns även på Facebook.

Hur organiserar ni arbetet?

Det har varit helt ideellt arbete år 2013-2015 för att bygga upp t ex Smarta kartan. Idag ingår vissa delar inom befintligt ordinarie arbeten. Jonathan jobbar en halvdag i månaden ideellt med smarta kartan.

Inom EU finns beslut att sträva mot cirkulär ekonomi. I Sverige pågår på statlig nivå ett arbete för hur vi ska utveckla det i Sverige.

Klimatrevy från Rimforsa

Anika Agebjörn och Bill Brolin

Intressant, tacksamt och rolig revy med efterföljande livliga diskussioner. Jag (Jane) kopplar deras revy till TV-programmet "Storuman forever". I programmet synliggörs de problem och karaktärer som klimatrevyn gestaltade.

Andelslösningar och relationsmat

Maria Danielsson, Rikkenstorp, Karlskoga folkhögskola

Konceptet med andelsjordbruk kom från Japan på 70-talet, som en reaktion på industrijordbruket. Fokuserar på samarbete, social permakultur. Andelsjordbruk är inte densamma som prenumeration.

Fyra grundläggande principer:

1. Partnerskap
2. Lokalt
3. Solidaritet
4. "Relationsmat"

Sverige

Andelsjordbruk kom till Sverige för 15 år sen och är producentdrivet. Föreningen Andelsjordbruk Sverige bildades år 2015. Jordbruksverket utvecklar en "handbok" kring detta. Pågående arbete, Open source-projekt.

Urgenci - Solid Base, handlar om ekonomisk hållbarhet.

Olika upplägg

Erbjuder grönsaker, ägg, kött, whole diet, blommor mm.
20 v/år, storlek på andel, planering viktig - ekonomi.
Lokala samarbeten (affärer) kommuner som går in som andelsägare.

Andra initiativ är REKO-ringar, Min farm, skolodlingar, frö pop-up.

Utbildning i Agroekologi - om småskalig odling på Karlskoga fhs

Maria och hennes sambo är kursledare för agroekologikursen som är upplagd som distanskurs. De tar även emot gruppbesök, driver andelsjordbruk, föreläsningar, kulturhistoria, forskning, politiskt engagemang, utveckling av gården - allt hänger ihop.
www.rikkenstorp.se

Ett "Eden" i Östernärke

*Emma Hansdotter, Himmerslund, omställning
Östernärke*

Startade en omställningsgrupp för tre år sen. De odlar och har skapat en skogsträdgård.

Fick Leaderpengar 30 000 kr för en förstudie. Idén är att bygga domer (större växthus) för att kunna odla bananer, papaya mm. Förebild är Project Eden i Cornwall i England där man odlar i olika växthus med olika temperatur och växtmiljö. De arrangerar även konserter och festivaler i de belysta växthusen och är trevliga att besöka nattetid.

Andra intressanta exempel är odling i aquaponiska system. Samodling med näring i cirkulerande system, t ex plantor, fiskodling och grönsaker. I Linköping byggs ett stort växthus med vertikal odling, "Plantagon" som man kan bli delägare i.

Gruppövning - "Map Jam"

Deltagarna delades upp i grupper och började att inventera resurser i Örebro län utifrån Smarta kartans huvudkategorier:

- Allmänningar (bad mm).
- Konsumtion (tillgång till möten)
- Kunskap och möten (föreningar mm)
- Mobilitet
- Produktion och yta (snickra, sy laga saker)

Nedan är gruppernas inventering nedskrivna på blädderblock
(Fet stil är önskvärda och/eller prioriterade punkter)

- ALLMÄNNINGAR
  - Boulebanor, frisbeegolf, skateparker
  - Framtidsträdgården
  - Kultur- & grönområden, t ex Karlslund, Wadköping, Naturens hus, Oset

- Uteteket.se (ett bibliotek för natur- & friluftsutrustning, tjänster och litteratur som ägs och förvaras av organisationer runt om i Örebro län.)
- Bibliotek
- Öppna förskolor
- Familjecentraler
- Språkcafé
- Torg, bänkar i affärer
- Bakluckeloppis
- Gratis evenemang
- Motions- & skidspår, utegym, utomhusbad
- **Fritidsbanker på fler ställen, utökat utbud inkl redskap.**
- **Kunna byta tjänster med andra.**

- **KONSUMTION**

- Ätliga växter (vilda/i parker) svamp, bär, valnötter
- Skogsträdgården vid Naturens Hus
- Fairtrade-märkta varor
- Studiecirklar
- Second handbutiker, ex Stadsmissionen (inkl socialt arbete)
- Klädbytdagar
- REKO-ringar, Facebookgrupper
- Stadsparkens frukt & bärkarta, via Örebro kommuns webb?
- Kollektivhusen i Ladugårdsängen, ÖBOs bostadsområden med odlingslotter.
- Mänskligt kapital & community. T ex i Löa finns en massa kompetens för hållbarhet.
- Couch surfing
- **Zero Waste-butiker (förpackningsfria butiker)**
- **Öppen fixarverkstad för lagning, reparationer, workshops.**
- **Återbruksgalleria, ex som Retuna i Eskilstuna**

- **KUNSKAP & MÖTEN**

- Studieförbunden (10 st med olika profil)
- Idrottsrörelsen, körverksamhet
- **Föreningar, nätverk**
- Föreningarnas Hus, Tegelbruket, Kulturhuset
- Bibliotek
- Turistbyråer/info
- Kyrkor & församlingshem
- Skolor, komvux, folkhögskolor, högskolor/universitet
- Pubar & caféer
- Kvarterslokaler, språkcafé, Träffpunkter (för äldre)
- **Digitala mötesplatser, FB-grupper ex Omställning Örebro, Hållbart Latorp, REKO-ringarna, Omställning Bergslagen m fl.**

- Hämta/lämna på dagis/fritids.
- Anslagstavlor utomhus, bibliotek
- **“Bokvända” saknas idag, där man kan lämna in kvalitativa böcker. Viktigt kulturarv!**

- **PRODUKTION & YTA**

- Odlingsytor finns för diverse användning.
- Föreningen Hantverket sysslar med snickeri, textil, keramik
- Kommunal exploateringsmark, får odlas fritt ex Framtidsträdgården
- Naturresevat
- FB-grupp, appar för att laga, hjälpa varandra.
- Odlingsmöjligheter i stadsmiljö, takträdgårdar.
- **Hobby/återbruksverkstad.**
- **Skolor/arbetsplatser. Samordning av lokaler**

- **MOBILITET**

- Bilpooler, ex Sunfleet, ÖBO.
- Skjutsgrupper, samåkningsgrupper via FB.
- Cykelvägar
- Lifta, gå, åka kollektivt
- Distanskurser
- Skyttelbussar drivna på el/biogas
- Fler gågator
- Parkeringshus, med näraliggande busshållplats, cykelutlåning eller gångavstånd.
- Service flyttas ut, ex vårdcentraler.

Dagen avslutades med en kort summering och information om vad som är på gång (se nedan) inklusive höstens Framtidsvecka (v 40) som ALLA som vill kan bidra till. Därefter hurrade vi för ROS-nätverket som fyller 5 år i maj och avslutade med kaffe och tårta!

Visionsplank för år 2030

Vad vill du se hända då? Vad vill du dela med dig av då? Under dagen fanns möjlighet att skriva tankar och förslag på visionsplanket.

- Lugnare samhällsförändring.
- Ny ekonomisk världsordning.
- Bort med tillväxtslaveriet.
- BNP-index utmönstrat. Nytt tillväxtindex som mått på välstånd, t ex HDI.

- Lägre löner. Kortare arbetstider.
- Mer tågtrafik. Nedlagda tågstationer öppnas, t ex Kilsmo.
- Ett upparbetat regionalt omställningscentrum som samordnar, stimulerar, stödjer och lyfter fram goda exempel.
- Stor bredd på folkbildande omställningsverksamhet, ex permakultur, agroekologisk odling, hyggesfritt skogsbruk, aquaponisk samodling.
- Många naturliga mötesplatser nära människor i vardagen.

Framtidsveckan 2018

Det här vill jag göra. Det här vill jag ska hända.

- Inspirerande återbruksworkshops och re-designutställningar.
- Syra allt möjligt! /hälsar Kimchifabrikanten
- Lansering av alla frivilliga (ideella) initiativ, typ second hand, smartakartan.se, uteteket.se, fritidsbanken.se.
- [Naturskyddsföreningens](http://Naturskyddsforeningen.se) tema under miljövänliga veckan (samma period) har temat "Ta vara på det du har".

Evenemangstips framöver:

- 4-6/5. Klimatriksdagen, Stockholm
- 18-20 maj. Landsbygdsriksdag i Örnsköldsvik, Västernorrland
- 21-25/8. Degrowth-konferens (typ "nerväxt" på svenska) i Malmö
- 29 sep-7 okt. Framtidsveckan i Örebro län (v 40)
- v 40. Miljövänliga veckan, tema "Ta vara på det du har"
- 5-7 okt. Nationell omställningskonferens i Malmö

Tips från moderator Hanna Arneson på länkar till diverse utredningar och beslut från regeringen, angående cirkulär ekonomi och delningsekonomi:

[SOU 2017: 26 Delningsekonomi på användarnas villkor.](#)

[SOU 2017: 22 Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi.](#)

[SOU 2018:20 Gräsrotsfinansiering.](#)

Och ett alldeles sprillans nytt beslut:

[Regeringen tillsätter en delegation för cirkulär ekonomi.](#)

*/Vid anteckningarna
Jane Karlsson & Ankie Rauséus*

Framtidsforum 2018 har finansierats av Hela Sverige ska leva Örebro län, Naturskyddsföreningen Örebro län, Studieförbundet Bilda Svealand, Karlskoga folkhögskola samt Adolf Lindgrens stiftelse.